

**КЛАСИФІКАЦІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЯК СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН
У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ**

**CLASSIFICATION OF PUBLIC ADMINISTRATION BODIES AS SUBJECTS
OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL RELATIONS IN THE FIELD
OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS**

Оскільки у сфері фізичної культури і спорту наукові джерела розкривають різні підходи до класифікації органів публічної адміністрації, здійснено спробу звузити предмет вивчення їх приналежністю до реальної участі в адміністративно-правових відносинах.

Сформовано класифікацію органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері фізичної культури і спорту за напрямками здійснюваного ними управлінського впливу (забезпечувальний, регулятивний, контрольно-наглядний, сервісний та допоміжний). Уточнено, що така класифікація не є універсальною чи повною, адже більшість органів публічної адміністрації у сфері фізичної культури і спорту мають у своєму арсеналі найрізноманітніші форми та методи діяльності, що дозволяє їм здійснювати різні види управлінського впливу в залежності від об'єкта адміністративно-правових відносин, учасниками яких вони є. Тому узагальнено що органи публічної адміністрації як суб'єкти адміністративно-правових відносин у сфері фізичної культури і спорту класифікуються на дві основні групи: ті, що взаємодіють між собою та ті, що взаємодіють з представниками громадського сектору (при цьому немає різниці чи такі суб'єкти мають суб'єктну приналежність до сфери фізичної культури та спорту, адже достатнім є відомчо сферове поле їхнього виникнення). У межах цих двох груп доцільно також виділяти суб'єктів функціональної діяльності, тобто таких, які мають обмежене коло повноважень об'єктним критерієм та суб'єктів змішаного типу реалізації управлінського впливу, які наділені широким спектром повноважень у цій сфері.

Акцентовано, що в основу будь-якого розподілу таких суб'єктів на групи має бути покладено критерій визначення типу взаємовідносин, учасниками яких вони є, а також межі об'єктної їхньої спрямованості.

Ключові слова: адміністративно-правові відносини, публічна адміністрація, суб'єкт права, суб'єкт правовідносин, фізична культура і спорт, фізіологічне благополуччя.

Since in the field of physical culture and sports, scientific sources reveal different approaches to the classification of public administration bodies, an attempt was made to narrow the subject of study by their affiliation to real participation in administrative and legal relations.

The classification of public administration bodies as subjects of administrative-legal relations in the field of physical culture and sports according to the directions of their managerial influence (providing, regulatory, control-supervisory, service and auxiliary) has been formed. It is clarified that such a classification is not universal or complete, because most public administration bodies in the field of physical culture and sports have in their arsenal the most diverse forms and methods of activity, which allows them to exercise different types of managerial influence depending on the object of administrative and legal relations, of which they are members. Therefore, it is summarized that public administration bodies as subjects of administrative-legal relations in the field of physical

culture and sports are classified into two main groups: those that interact with each other and those that interact with representatives of the public sector (at the same time, there is no difference whether such subjects objects belong to the field of physical culture and sports, because the departmental field of their occurrence is sufficient). Within these two groups, it is also advisable to distinguish subjects of functional activity, that is, those who have a limited range of powers by the object criterion and subjects of a mixed type of implementation of managerial influence, which are endowed with a wide range of powers in this area.

It is emphasized that the basis of any division of such subjects into groups should be the criterion of determining the type of relationships in which they are participants, as well as the limits of their object orientation.

Key words: *administrative-legal relations, public administration, subject of law, subject of legal relations, physical culture and sports, physiological well-being.*

Постановка проблеми. Органи публічної адміністрації різняться за своїм функціональним призначенням у механізмі створення в Україні умов для розвитку фізичної культури і спорту. Вони виконують як різні, так і суміжні й ідентичні управлінські функції. Базовим при цьому є чіткий розподіл їхніх повноважень. За допомогою класифікації здійснюється розкриття більш узагальненого та простішого для сприйняття змісту реалізації таких функцій, виявляються неузгодженості та протиріччя.

Це дослідження має за мету розкрити особливості класифікаційного поділу органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері фізичної культури і спорту шляхом їхньої систематизації в окремі класи чи категорії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти цього питання мають достатній науковий базис, що обумовлено загальнотеоретичною спрямованістю цього дослідження. Так, наприклад, Б. Зирін класифікував суб'єктів фізкультурно-оздоровчої діяльності, М. Журба розкрила групову характеристику системи суб'єктів публічного управління у галузі фізичної культури і спорту, а В. Капличний – систему суб'єктів публічного адміністрування сфери спорту. Однак донині досі не висвітлено є проблематика групування таких суб'єктів на основі їхніх характеристик як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері фізичної культури і спорту.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, найбільш релевантною класифікацією органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері фізичної культури і спорту є їхній розподіл за напрямками здійснюваного управлінського впливу. Можна виділити зокрема наступні групи.

1. Суб'єкти забезпечення поділяються на дві підгрупи: 1) суб'єкти забезпечення розвитку фізичної культури і спорту та 2) суб'єкти формування та реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту. У свою чергу, першу підгрупу також можна класифікувати на суб'єктів, що здійснюють: а) нормативно-правове забезпечення. Наприклад, Міністерство освіти і науки відповідно Стратегії розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року розробляє вимоги фізичної культури та спорту до студентів вищої освіти [1]; б) кадрове забезпечення. Наприклад, розпорядженнями Кабінету Міністрів України здійснюються призначення на посади та звільнення з таких заступників, державних секретарів Міністра молоді та спорту України. Своєю чергою, забезпечення підготовки учнів-спортсменів резервного спорту та спорту вищих досягнень шляхом проведення постійно діючих навчально-тренувальних зборів та участь спортсменів у відповідних змаганнях здійснює Школа вищої спортивної майстерності [2]. Досить умовно, однак до цієї групи також можна віднести окремі заклади освіти; в) матеріально-технічне забезпечення. Наприклад, у Програмі розвитку фізичної культури і спорту Здолбунівської міської територіальної громади на 2022 рік передбачено забезпечити проведення поточних та капітальних ремонтів спортивних споруд Здолбунівської міської територіальної громади, інших приміщень закладів сфери фізичної культури і спорту, що потребують його згідно з технічним станом або нормативними документами, та забезпечити їх ефективне використання; будівництво багатофункціональних спортивних майданчиків та універсальних спортивних комплексів, зокрема спортивного залу дитячо-юнацької спортивної школи Здолбунівської міської ради в місті Здолбунів (вулиця Паркова) для систематичних занять населення фізичною культурою і спортом; модернізацію спортивних майданчиків загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладів; можливість придбання спортивного інвентарю та обладнання для належного проведення навчально-тренувального процесу, фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів, змагань у всіх

навчальних закладах та в дитячо-юнацькій спортивній школі громади [3]; г) фінансове забезпечення. Таке забезпечення здійснюється шляхом розробки і прийняття державних цільових програм різного рівня за участю Міністерства фінансів України або шляхом надання фінансових пільг. Наприклад, Державною цільовою соціальною програмою розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року передбачений орієнтовний обсяг фінансування у розмірі 100741529,8 тис. гривень, у тому числі 41515122,8 тис. гривень – за рахунок коштів державного бюджету, 55748268 тис. гривень – за рахунок місцевих бюджетів, 3478139 тис. гривень – за рахунок інших джерел [4]; д) науково-методичне забезпечення. Для вирішення науково-методичних та науково-практичних проблем у галузі фізичної культури і спорту в Україні діє Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту [5]. Інститут здійснює: аналіз сучасних тенденцій розвитку фізичної культури і спорту у світі, узагальнення наукових розробок; виконання найбільш актуальних фундаментальних та прикладних досліджень у спорті вищих досягнень, щодо фізичного виховання різних вікових і соціальних груп населення; координацію науково-дослідних робіт із фізичної культури і спорту, які виконуються установами, організаціями та закладами, підпорядкованими Міністерству молоді та спорту України; впровадження результатів досліджень у практику підготовки спортсменів вищої кваліфікації та фізкультурно-оздоровчу роботу з населенням; організацію та координацію роботи з науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів збірних команд; підготовку та видання наукової, навчально-методичної та науково-популярної літератури; розвиток перспективних напрямів наукового міжнародного співробітництва та співробітництва з іншими галузями; науково-консультативну діяльність та надання послуг зацікавленим організаціям на договірній основі [5]; е) пропагандо-інформаційне забезпечення. Так, наприклад, основними виконавцями популяризації здорового способу життя та подолання суспільної байдужості до здоров'я населення, у Державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, визначені: Міністерство молоді та спорту України, Міністерство оборони України, всі облдержадміністрації [4]; ж) забезпечення розвитку спортивної медицини. Так, наприклад, відповідно до Програми підтримки і розвитку спортивної медицини та лікувальної фізкультури Рівненської області на 2021–2023 роки в умовах реформування галузі охорони здоров'я передбачено забезпечити функціонування відділення спортивної медицини та лікувальної фізкультури комунального підприємства «РОКЛДЦ ім. В. Поліщука» Рівненської обласної ради як єдиного відділення системи лікарсько-фізкультурної служби в Рівненській області для здійснення обстеження осіб, які займаються фізичною культурою та спортом, диспансерного спостереження за спортсменами, медичного супроводу спортивно-масових заходів та змагань [6]; и) забезпечення євроінтеграційних процесів. Так, наприклад, Міжурядове співробітництво України в сфері спорту в рамках Ради Європи з моменту незалежності України здійснювалось через участь у програмах Постійного комітету з розвитку спорту Ради Європи (CDDS) та моніторингових механізмах спортивних Конвенцій Ради Європи [7]; к) забезпечення зміцнення міжнародних зав'язків. Наприклад, розвиток міжнародних зав'язків забезпечується на рівні відповідних підрозділів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, всеукраїнських спортивних федерацій, спілок, товариств, спортивних клубів та інших суб'єктів. Основною формою цієї роботи є укладення угод про двостороннє спортивне співробітництво з аналогічними структурами в інших державах, організацію навчання та підвищення кваліфікації фахівців, проведення міжнародних молодіжно-спортивних обмінів, турнірів, матчевих зустрічей з різних видів спорту, розроблення спільних проєктів та їх реалізація [8]; л) організаційне забезпечення. Наприклад, органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють діяльності спортивних клубів шляхом надання організаційної, методичної та іншої допомоги [9].

Друга підгрупа групи суб'єктів забезпечення поділяється на суб'єктів, що забезпечують: а) формування державної політики у сфері фізичної культури і спорту та б) реалізацію зазначеної політики. Зокрема Міністерство молоді та спорту України відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» бере участь у формуванні інвестиційної, антімонопольної, регуляторної політики у сфері фізичної культури і спорту; визначає систему спортивних відзнак і нагород, нормативи матеріально-технічного та кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту; визначає порядок визнання видів спорту в Україні, включення їх до відповідного реєстру та порядок його ведення; затверджує в установленому порядку Єдиний календарний план фізкультурно-оздоровчих, спортивних заходів та спортивних змагань України; встановлює порядок атестації спортивних тренерів та суддів [9]. А департаменти охорони здоров'я обласної державної адміністрації забезпечують реалізацію на відповідній території державної політики в галузі охорони здоров'я [10] у тому числі в питаннях розвитку спортивної медицини.

2. Суб'єкти регулювання. Уточнимо, що державне регулювання здійснюють суб'єкти загальної компетенції (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України тощо) через систему спортивних комітетів і підрозділів з фізичної культури і спорту [11; 12, с. 11]. Так, Верховна Рада України здійснює законодавче регулювання відносин в сфері фізичної культури та спорту; Кабінет Міністрів України визначає напрями розвитку фізичної культури та спорту, спрямовує діяльність підпорядкованих йому органів виконавчої влади, розробляє на строк своїх повноважень програму діяльності, яка спрямована на відродження відповідної галузі, укладає міжурядові угоди і координує міжнародне співробітництво з питань розвитку фізичної культури і спорту в Україні [13]. Департамент фізичної культури та неолімпійських видів спорту Міністерство молоді та спорту України, наприклад, регулює проведення на території України всеукраїнських змагань, навчальнотренувальних зборів збірних команд України з неолімпійських видів спорту, забезпечення підготовки та участі збірних команд країни в офіційних міжнародних змаганнях, Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту, Всесвітній шаховій Олімпіаді, Всесвітніх інтелектуальних іграх, Всесвітніх іграх з єдиноборств, Всесвітніх іграх серед ветеранів та інших спортивних змаганнях [14].

3. Суб'єкти контролю і нагляду. Наприклад, починаючи з 2017 року головним показником системи контролю за станом фізичного розвитку та здоров'я населення України є щорічне оцінювання фізичної підготовленості [1]. Тестування проводять судді під контролем комісії з питань проведення щорічного оцінювання, до складу яких входять представники відповідної сфери діяльності та/або підприємства, установи, організації сфери фізичної культури і спорту, медичні працівники, а також представники інститутів громадянського суспільства, зокрема учасники антитерористичної операції, волонтери (за згодою) [15]. Спортивні судді здійснюють контроль за дотриманням правил змагань, що містять вимоги до учасників змагань, спортивних споруд, спорядження, обладнання, умов і порядку визначення переможців змагань та до їх результатів, а також фіксування спортивних результатів. Наприклад, Колегія суддів міста Києва з волейболу організовується при ФВК як незалежна структура, метою якої є обслуговування змагань під егідою ФВК, підготовка суддів відповідного рівня та взаємодія з національною колегією суддів [16]. Окрім того, в Україні діє Національна лабораторія антидопінгового контролю, що є державною установою, яка належить до сфери управління Міністерства молоді та спорту України та утворюється з метою виконання відповідних програм наукових досліджень і розробок, що використовуються або можуть використовуватися для цілей запобігання застосуванню допінгу у спорті, а також у галузі аналітичної біохімії та фармакології з метою кращого розуміння впливу різних препаратів на людський організм та їх наслідків для досягнення спортивних результатів [17]. Також в якості прикладу можна навести існування наглядових рад за діяльністю Національного антидопінгового центру та Національної лабораторії антидопінгового контролю метою створення яких є вдосконалення діяльності останніх та підвищення її ефективності.

4. Суб'єкти надання адміністративних послуг. Зокрема Міністерство молоді та спорту є відповідальним за: надання вищої категорії спортивним школам; надання закладу освіти статусу закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання; надання закладу фізичної культури і спорту статусу центра олімпійської підготовки [18]. Своєю чергою, як приклад, у Відділах молоді та спорту районних в місті Києві державних адміністрацій можна отримати такі послуги як присвоєння другого та третього спортивних розрядів вихованцям дитячо-юнацьких спортивних шкіл [19] чи другої категорії дитячо-юнацьким спортивним школам [20]; у Департаменті молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) або Управлінні молоді та спорту Київської обласної державної адміністрації – присвоєння спортивних розрядів спортсменам: «Кандидат у майстри спорту України» та I спортивний розряд [21].

5. Суб'єкти сприяння. Наприклад, органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють діяльності спортивних клубів, фізкультурно-оздоровчих закладів тощо шляхом надання організаційної, методичної та іншої допомоги [9].

Однак, необхідно уточнити, що зазначена класифікація не є універсальною чи повною, більшість органів публічної адміністрації у сфері фізичної культури і спорту мають у своєму арсеналі найрізноманітніші форми та методи діяльності, що дозволяє їм здійснювати різні види управлінського впливу в залежності від об'єкта адміністративно-правових відносин, учасниками яких вони є. Тому узагальнено можемо визначити, що органи публічної адміністрації як суб'єкти адміністративно-правових відносин у сфері фізичної культури і спорту класифікуються на дві

основні групи: ті, що взаємодіють між собою та ті, що взаємодіють з представниками громадського сектору (при цьому немає різниці чи такі суб'єкти мають суб'єктну приналежність до сфери фізичної культури та спорту, адже достатнім є відомчо сферове поле їхнього виникнення). У межах цих двох груп доцільно також виділяти суб'єктів функціональної діяльності, тобто таких, які мають обмежене коло повноважень об'єктивним критерієм (наприклад, Національна лабораторія антидопінгового контролю займається виключно запобіганням застосуванню допінгу у спорті) та суб'єктів змішаного типу реалізації управлінського впливу, які наділені широким спектром повноважень у цій сфері. Наприклад, Міністерство молоді та спорту України координує та контролює в межах повноважень діяльність Центрів олімпійської підготовки незалежно від форми власності та підпорядкування [22]; забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту [9]; забезпечує реалізацію програм розвитку фізичної культури і спорту в Україні [9] тощо. Аналогічно широкий спектр повноважень мають обласні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та інші органи влади.

Висновки. Підсумовуючи можемо визначити, що нами сформовано класифікацію органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері фізичної культури і спорту за напрямками здійснюваного ними управлінського впливу (забезпечувальний, регулятивний, контрольний-наглядний, сервісний та допоміжний) з узагальненням, що в основу будь-якого розподілу таких суб'єктів на групи має бути покладено критерій визначення типу взаємовідносин, учасниками яких вони є, а також межі об'єктної їхньої спрямованості.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року. *Міністерство освіти і науки України*, 2023. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2019/07/17/strategiya-rozvitku-fizichnogo-vikhovannya-ta-sportu-sered-studentskoi-molodi-na-period-do-2025-rokuk.pdf>
2. Про затвердження Положення про школу вищої спортивної майстерності: Наказ Міністерства молоді та спорту України від 17.07.2015 № 2581. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0936-15#Text>
3. Рішення Здолбунівської міської ради восьмого скликання. *Здолбунівська міська рада*, 2022. URL: <https://zdgromada.gov.ua/ofitsiyeni-dokumenty/orders-8/>
4. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. № 115. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#n10>
5. Про інститут. *Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту: офіційний сайт*, 2023. URL: http://dndifks.com.ua/?page_id=7
6. Про Програму підтримки і розвитку спортивної медицини та лікувальної фізкультури Рівненської області на 2021 – 2023 роки в умовах реформування галузі охорони здоров'я від 12 жовтня 2020 р. № 638. *Державні сайти України*. URL: <https://www.rv.gov.ua/npas/pro-programu-pidtrimki-i-rozvitku-sportivnoyi-medicini-ta-likuvalnoyi-fizkulturi-rivnenskoyi-oblasti-na-2021-2023-roki-v-umovah-reformuvannya-galuzi-ohoroni-zdorovya-638-2020>
7. Інформаційна довідка щодо співробітництва між Україною та Радою Європи у сфері фізичного виховання та спорту. *Державні сайти України*, 2022. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Mizhnarodna_dijalnist/Rada_EU/dovidka2017.pdf
8. Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту: Указ Президента України від 28 вересня 2004 р. № 1148/2004. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004#Text>
9. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>
10. Положення про Департамент охорони здоров'я Запорізької обласної державної адміністрації: Розпорядження голови обласної державної адміністрації від 31.10.2018 р. № 569. *Департамент охорони здоров'я Запорізької ОДА*, 2022. URL: <http://doz.zoda.gov.ua/pologennya>
11. Гасюк І. Фізична культура в освітній сфері: перспективні шляхи державного стимулювання розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 12. С. 95–99.
12. Александренко М. Удосконалення механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні. Кваліфікаційна (магістерська) робота. Вінниця, 2021. 85с.
13. Ліщук С. Система державного регулювання у сфері фізичної культури та спорту в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 2014. № 12.

14. Департамент фізичної культури та неолімпійських видів спорту. *Міністерство молоді та спорту України: офіційний сайт*, 2023. URL: <http://surl.li/huven>

15. Про затвердження тестів і нормативів для осіб, щорічне оцінювання фізичної підготовленості яких проводиться на добровільних засадах, Інструкції про організацію його проведення та форми Звіту про результати його проведення: Наказ Міністерство молоді та спорту України від 04.10.2018 р. № 4607. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1207-18#Text>

16. Положення про суддів та Колегію суддів в місті Києві. *ГО «Київська федерація волейболу»*, 2023. URL: <https://ukv.org.ua/content/view/222/401/>

17. Деякі питання антидопінгової діяльності та антидопінгового контролю у спорті: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2022 р. № 1300. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1300-2022-%D0%BF#Text>

18. Перелік адміністративних послуг, які надаються Міністерством молоді та спорту. *Міністерство молоді та спорту України: офіційний сайт*, 2023. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Admin_poslugu/veb-sait.pdf

19. Присвоєння II та III спортивних розрядів. *Центр надання адміністративних послуг м. Києва: офіційний сайт*, 2023. URL: <https://kyivcnap.gov.ua/AdminServices/Details/dfb06563-6cb4-4833-b1aa-222905506ead?categoryId=0bee1e5a-b225-4acd-83de-4de2ef7f1c74>

20. Надання другої категорії дитячо-юнацьким спортивним школам. *Центр надання адміністративних послуг м. Києва: офіційний сайт*, 2023. URL: <https://kyivcnap.gov.ua/AdminServices/Details/5e39803c-6788-45b1-8cee-9df010b3e6c6?categoryId=0bee1e5a-b225-4acd-83de-4de2ef7f1c74>

21. Присвоєння спортивних розрядів спортсменам: «Кандидат у майстри спорту України» та I спортивний розряд. *Центр надання адміністративних послуг м. Києва: офіційний сайт*, 2023. URL: <https://kyivcnap.gov.ua/AdminServices/Details/92a167d2-ee4-45a1-9916-3ee8f0fcd361?categoryId=0bee1e5a-b225-4acd-83de-4de2ef7f1c74>

22. Про затвердження Положення про центр олімпійської підготовки: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 948. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/948-2011-%D0%BF#Text>